

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte mandag den 22. juni 1959 kl. 16.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e.

Til stede: Borten, Bøyum, Reidar Carlsen, Kjøs, Finn Moe, Offerdal, Erling Petersen, Reinsnes, Røiseland, Wikborg, Langhelle, Henrik Svensen, Dahl, Hareide, Hegna, Hønsvald, Paul Ingebretsen, Ingvaldsen, Borgen (for Vatnaland) og Watnebryn.

Av Regjeringens medlemmer var følgende til stede: Utenriksminister Lange, handelsminister Skaug og industriminister Holler.

Dessuten ble følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: Fra Utenriksdepartementet utenriksråd Ræder, ekspedisjonssjef Sommerfelt, byråsjef Boehlke og sekretær Hærum, fra Handelsdepartementet ekspedisjonssjef Stokke og fra Industridepartementet statssekretær Gøthe.

Formannen: Jeg gir først ordet til utenriksministeren, som vil gi en redegjørelse om *de norske interesser i Antarktis*.

Utenriksminister Lange: Jeg skal forsøke å være kort, men jeg syntes det var riktig å orientere komiteen om to spørsmål i forbindelse med våre interesser i Antarktis. Det ene er virksomheten ved vår vitenskapelige stasjon der nede, og det annet er den konferanse som nå er fastsatt til 15. oktober i Washington, og som skal forsøke å utarbeide en avtale om vitenskapelig virksomhet i Antarktis.

Som komiteen vil huske, nevnte jeg 12. februar i år at Regjeringen i fjor besluttet å forlenge virksomheten ved den norske vitenskapelige stasjonen i Dronning Maud Land med ett år utover det Internasjonale Geofysiske År, det vil si til utgangen av inneværende år, delvis med økonomisk støtte fra de Forente Stater. Grunnene til at Regjeringen hadde tatt den avgjørelsen var for det første at det var klart at Sovjet-Samveldet hadde til hensikt å fortsette sin virksomhet i Antarktis etter at det Internasjonale Geofysiske år tok slutt. På vestlig hold ønsket man da å sørge for at det ikke ble Sovjet-Samveldet alene som drev virksomhet på det antarktiske kontinent. Særlig fortonet det seg som lite heldig om den norske stasjonen skulle bli stående tom, slik at man fra sovjetisk side kunne tilby seg å overta og drive stasjonen i de to år man regnet med at bygningene fortsatt kunne være brukbare. For det annet var det på amerikansk initiativ på det tidspunkt blitt innledet drøftinger i Washington for å forberede en konferanse om en internasjonal ordning for Antarktis. Norges krav på suverenitet over Dronning Maud Land er som bekjent bestridt av de Forente Stater og Sovjet-Samveldet, og Regjeringen er av den oppfatning at vi vil stå sterkere under den forestående konferanse dersom Norge deltar aktivt i det vitenskapelige arbeidet i Antarktis mens konferansen finner sted. Det er også grunnen til at Regjeringen tidligere i år har overveiet om man skulle forlenge virksomheten ytterligere ett år, denne gang til utgangen av 1960, det vil si omtrent så lenge som bygningene kan tenkes å være brukbare.

Vi har vært i kontakt med de amerikanske myndigheter for å høre om der var interesse for en slik fortsettelse, og om man fra amerikansk side var villig til å fortsette sin økonomiske støtte. På det har vi ennå ikke fått noe svar.

I mellomtiden er det for det første blitt klart at konferansen om den internasjonale ordningen i Antarktis begynner allerede i inneværende år, mens der ennå er virksomhet ved den norske stasjonen. For det annet har Sovjet-Samveldet nylig opprettet sin egen stasjon i Dronning Maud Land, ikke så svært langt fra den norske, slik at risikoen for at de skulle være interessert i å overta den norske stasjonen ikke synes å være særlig stor.

Derfor har argumentene for å fortsette virksomheten der nede ikke lenger den samme vekt som de hadde da vi satte i gang undersøkelsene om amerikansk interesse, og vi er kommet til at stasjonen nå uten risiko for norske interesser må kunne nedlegges som hittil forutsatt, ved utgangen av inneværende år. Våre vitenskapelige instanser som er interessert, er enige i dette. De er ikke interessert i å holde personalet der nede lenger. De mener at det viktigste nå er at man konsentrerer seg om å bearbeide det materialet som er innhentet der nede – å bearbeide bl.a. det kartleggingsmaterialet som den norske ekspedisjonen har samlet inn. Derfor har Regjeringen besluttet ikke å forlenge virksomheten utover inneværende år.

Det annet er spørsmålet om den forestående konferansen, hvor 11 land har vært med i de forberedende drøftingene, nemlig Norge, Argentina, Australia, Belgia, Chile, Frankrike, Japan, New Zealand, Sovjet-Samveldet, Sør-Afrika-Sambandet og Storbritannia. De er nå alle enige om å delta i en konferanse som begynner 15. oktober, og å legge til grunn et amerikansk utkast til overenskomst som bygger på tre hovedprinsipper: For det første at Antarktis bare skal utnyttes til fredelige formål. For det annet at der skal herske full forskningsfrihet for alle og drives internasjonalt vitenskapelig samarbeid. For det tredje at suverenitetsforholdene skal «fryses», det vil si at der kommer ikke noen anerkjennelse fra dem som hittil har reservert seg, men der kommer heller ikke noen nye protester mot suverenitetskravene; forholdene som de nå er, «fryses fast».

De to første prinsippene er godtatt av samtlige 12 land, selv om der kan være noen uenighet om hvordan prinsippene skal gjennomføres. Men hvor det gjelder spørsmålet om «frysing», er stillingen noe annerledes. «Frysingen» innebærer at så lenge avtalen er i kraft, skal det ikke kunne fremsettes nye krav om suverenitet, og heller ikke skal den virksomhet som skjer, kunne danne grunnlag for slike krav. På den annen side skal de rettigheter, krav eller grunnlag for krav som de forskjellige stater har i Antarktis, ikke berøres av avtalen, men dette innebærer ingen anerkjennelse av slike rettigheter eller krav. Samtlige land unntatt Sovjet-Samveldet er i prinsippet villige til å inngå en avtale som omfatter en slik «frysing». Fra sovjetisk side er det hittil fremholdt at landet forbeholder seg retten til å fremsette suverenitetskrav i Antarktis. Det er vanskelig å ha noen mening om hvorvidt dette standpunktet vil bli opprettholdt når vi kommer til selve konferansen.

Det ser ut til at traktatområdet vil komme til å omfatte fastlandet og øyene sør for den 60. breddegrad med tilhørende territorialfarvann. Definisjonen av

«territorialfarvann» i Antarktis er meget uklar. Jeg skal ikke komme nærmere inn på de folkerettslige problemer som reiser seg her, men vil nevne at det foreliggende traktatutkast forutsetter at avtalepartene bare skal kunne utøve jurisdiksjon i Antarktis over sine egne borgere. Det vil bl.a. bety at ikke noe land kan kreve eksklusiv rett for sine egne borgere til fangst eller næringsvirksomhet i de områder de gjør krav på i Antarktis. Da krav på sjøterritorium i Antarktis – særlig fra argentinsk side – har vært til noen ulempe for norsk hvalfangst, kan det få en viss praktisk betydning for norske interesser at disse farvann blir omfattet av traktatområdet.

Man kan i dag ikke regne med at de land som ikke har anerkjent norsk suverenitet i Dronning Maud Land, kommer til å endre sin innstilling, og det er av økonomiske grunner utelukket at vi kan greie gjennom lengre tid å drive en virksomhet i Antarktis som vil føre til at våre krav blir sterkere underbygget enn de er i dag. Tvert imot må en gå ut fra at den økede utenlandske virksomheten vil føre til at vår stilling blir svekket etter hvert som tiden går. Foruten den sovjetiske stasjonen er det for øyeblikket også en belgisk stasjon på det området vi gjør krav på der nede. Av den grunn bør vi hilse muligheten for en «frysing» velkommen. Den vil i hvert fall føre til at for den tiden avtalen gjelder, så gjelder også våre krav med den tyngde de måtte ha. En internasjonal ordning som planlagt kan kanskje også føre til at den langvarige strid mellom Storbritannia og Argentina og Chile blir bragt ut av verden. Og hva som er mer viktig: Ordningen vil utelukke at det blir bygget militære baser eller anlegg i Antarktis – en mulighet som har forårsaket bekymring i flere vestlige land.

Alt tatt i betraktning, er derfor Regjeringen kommet til at under den forestående konferanse i Washington bør vi fra norsk side gjøre hva vi kan for at den foreslåtte internasjonale ordning på grunnlag av disse tre prinsippene jeg har nevnt, kan komme i stand.

Formannen: Jeg skal takke utenriksministeren for redegjørelsen. Er det noen som forlanger ordet? – Da så ikke er skjedd, går jeg ut fra at komiteen har tatt utenriksministerens redegjørelse til etterretning.

Så gir jeg ordet til statsråd Skaug, som vil redegjøre om *frihandelsforhandlingene mellom «de ytre syv»*.

Statsråd Skaug: Før møtet i Saltsjöbaden mellom regjeringsrepresentanter i dagene 1. – 13. juni om opprettelsen av et «ytre» frihandelsområde fant sted, var denne saken gjenstand for inngående behandling innen forskjellige instanser her i Oslo. Vi hadde anledning til å drøfte saken her i utenrikskomiteen. Den ble drøftet inngående i flere møter i Regjeringen. Den var gjenstand for behandling i Rådet for Internasjonalt Økonomisk Samarbeid, hvor bl.a. formennene eller presidentene i arbeids- og næringslivets organisasjoner er medlemmer. Og den var også gjenstand for en inngående drøftelse i det såkalte Getz Wold-utvalg, dvs. Utvalget for undersøkelse og drøftelse av det europeiske frihandelsområde.

Regjeringen anmodet Getz Wold-utvalget om å gjennomgå hele sakskomplekset og gi en uttalelse i form av et utkast til en instruks for den norske delegasjon i Saltsjöbaden. Jeg vil gjerne få referere hovedpunktene i det forslag som der fremkom, og som Regjeringen etter fornyet behandling av saken i det vesentlige sluttet seg til. Uttalelsen fra utvalget lyder som følger:

«Utvalget for frihandelsområdet vil tilrå at man fra norsk side tar del i de planlagte forhandlinger og positivt arbeider for etableringen av et frihandelsområde mellom Danmark, Norge, Portugal, Storbritannia, Sveits, Sverige og Østerrike.

Den eventuelle frihandelsavtale må være utformet slik at ordningen kan stå på egne ben.

Utvalget tillegger et slikt frihandelsområde stor betydning for å få forhandlingene om et frihandelsområde mellom samtlige OEEC-land i gang igjen.»

Vedrørende overgangsordningen og overgangstidens lengde sier utvalget:

«Delegasjonen bør gå inn for å komme frem til en overgangsordning som gjør det mulig for alle syv land å delta i frihandelsområdet. Den bør prinsipielt gå inn for en generell overgangsordning på ti år fra 1. juli 1960, dvs. at full tollfrihet etableres mellom deltakerlandene omtrent på det samme fremtidige tidspunkt som forutsatt mellom deltakerne i Roma-traktaten.»

Om unntaksklausuler sier utvalget:

«Utvalget antar at det vil være nødvendig med en unntaksklausul som temporært kan tas i bruk dersom det oppstår spesielle vansker i enkelte næringer eller geografiske områder som følge av at tollene i samhandelen fjernes. Forslaget i de Besche's dokument av 16. april, unilateral adgang til bruk av unntaksklausul i atten måneder, hvoretter ytterligere beskyttelsestiltak er avhengig av Rådets godkjenning, kan aksepteres. Rådet bør i slike tilfelle treffe sin avgjørelse ved majoritetsbeslutning. Særlige unntaksordninger for betalingsbalansevansker skulle ikke være nødvendig i et frihandelsområde.»

Om opprinnelsesregler sies det:

«Delegasjonen bør gå inn for opprinnelsesregler som bygger på prosesslister og en prosentregel med råvareliste supplert med en «code of good conduct» i likhet med det norske standpunkt da frihandelsforhandlingene i Paris ble avbrutt.»

Vedrørende konkurransereguleringer, særlig restriktive forretningsmetoder i den private sektor, sier utvalget:

«Utvalget antar at Delegasjonen bør stå på det grunnlag man arbeidet seg frem til under forhandlingene i Paris ved de videre drøftinger om den tilsvarende ordning i frihandelsområdet.»

Om etableringsretten sier utvalget at det

«antar at arbeidet med regler for etablering innen frihandelsområdet bør kunne fortsette med utgangspunkt i de resultater som ble nådd under forhandlingene i Paris.»

Vedrørende dumping uttales det:

«Utvalget antar at spørsmålet om adgangen til antidumpingtiltak overfor medlemsland i frihandelsområdet bør løses etter tilsvarende regler som innenfor GATT.»

Vedrørende vareutvalget under frihandelsordningen sier utvalget:

«Utvalget antar at en bør søke å få industrielt bearbeidde varer av fisk og sjødyr med i den generelle frihandelsavtale. For øvrig antar Utvalget at det vil være akseptabelt i frihandelsområdet å godta at et vareutvalg noenlunde tilsvarende vareutvalget i Romatraktatens annex II unntas fra den rene frihandelsavtale under forutsetning av at det i en tilleggsavtale oppnås konkrete konsesjoner for eksporten av fisk og fiskeprodukter. Så vidt mulig bør landbruksvarene og fisk og fiskevarer bli holdt adskilt på tilsvarende måte som under forhandlingene i Paris.»

Til denne uttalelsen fra utvalget føyet representantene for Norges Industriforbund til at etter deres oppfatning måtte det vesentlige ved disse forhandlinger være at man gjennom dem kunne oppnå større muligheter for å få i gang igjen forhandlinger på en hel-europeisk basis. Det er for øvrig et synspunkt som det ikke er noen uenighet om.

Under Regjeringens sluttbehandling av saken og av delegasjonens instruks ble utvalgets forslag godtatt. Men Regjeringen føyet til at det var av stor betydning at utvalget under forhandlingene i Saltsjöbaden forsøkte å få med i reglene for dette påtenkte frihandelsområde også de bestemmelser om særfordeler for norsk industri, som reglene om overgangsordningene i det nordiske fellesmarked hadde sikret visse deler av den særlig utsatte norske industri.

Utenrikskomiteen har fått tilsendt to dokumenter om forhandlingene i Saltsjöbaden og deres forløp. Det ene er en oversettelse av den engelske offisielle rapport fra delegasjonene, og det annet er den norske delegasjonens egen sluttrapport. Disse to rapporter er meget omfangsrike, og jeg er klar over at Stortinget i den senere tid har hatt et sterkt arbeidspress, så det er kanskje fare for at medlemmene av denne komite ikke har fått anledning til å studere disse dokumenter særlig inngående. På den annen side er det jo så at vi bare har begrenset tid til disposisjon nå i ettermiddag for en gjennomgåelse, og det ville antagelig være mindre hensiktsmessig om jeg skulle forsøke å gå igjennom disse rapportene i detalj. Jeg tror at jeg derfor heller bare skal få knytte noen bemerkninger til et par hovedpunkter og så få lov til å skissere det Regjeringen har tenkt seg med hensyn til den fortsatte behandling av saken. Det er kanskje nyttig å ta det på den måten, slik at det kan bli noe tid til meningsutveksling og spørsmål, og det er vel lite hensiktsmessig at jeg opptar tiden her med å si en hel del ting som kanskje komiteens medlemmer allerede er kjent med fra disse rapporter.

Rent generelt sett kan man vel si at møtet i Saltsjöbaden forløp på en kanskje bedre og mer positiv måte enn man hadde regnet med på forhånd. Jeg ser da bort fra den utvilsomt vanskelige stilling som Danmark står i og det problem som Danmarks stilling i denne forbindelse har reist. Det er imidlertid all mulig grunn til å understreke at selv om Danmark i denne sammenheng har særlige problemer, deltok

de danske representanter med stor iherdighet i forhandlingene i Saltsjöbaden. De var vel forberedt, og den danske delegasjons innstilling til og villighet til å drøfte de realitetsproblemer som her forelå, ga i all fall inntrykk av at de selv i høy grad var med, og ikke følte seg på noen som helst måte satt utenfor. Samtidig var imidlertid naturligvis alle klar over at det for Danmarks vedkommende foreligger særproblemer som må tas opp på bilateral basis, først og fremst med Storbritannia, og det skjer jo som kjent i disse dager. Man kan vel også si at foruten at disse forhandlingene foregikk i en rolig og forståelsesfull atmosfære, oppnådde man også resultater som viste at det på alle hold var en positiv interesse for å nå frem til enighet. Det står en hel del igjen. Nærmere forhandlinger og en videre bearbeidelse av en serie særproblemer vil bli nødvendig i tiden fremover. Men man kom så langt under drøftelsene i Saltsjöbaden at man kunne øyne mulighetene for en enighet i alle de vesentlige prinsippene. Det ville sikkert ikke vært mulig hvis det ikke på alle hold hadde vært en vilje til å oppnå enighet.

Det var også i Saltsjöbaden fullstendig enighet om og klarhet i det forhold at det primære ved disse forhandlinger og det primære ved det man her skulle frem til, ikke er å opprette en konkurrerende handelsblokk i Europa, men å finne et instrument som igjen vil kunne ha muligheter for å føre til at forhandlingene om en hel-europeisk løsning blir tatt opp igjen, og som også kan innebære sjanse for at disse forhandlinger vil kunne føre til et resultat. Det er ganske sikkert at dette vil ta lang tid, men det man her er inne på, var det alminnelig enighet om ville kunne vise en vei ut av det dilemma som nå foreligger i Europa.

Skal man karakterisere de resultatene som ble oppnådd – dvs. den enighet som forelå i hovedprinsippene – så kan man vel stort sett si at man ble enig om synspunkter, grunnprinsipper og retningslinjer som stort sett svarer til de synspunktene som de i Saltsjöbaden representerte land hevdet under frihandelsforhandlingene i Paris. Det er for så vidt de samme tankene og idéene som går igjen.

Når det spesielt gjelder overgangstidens lengde, dvs. avtrappingen av tollsatsene, var det – som man vil huske – slik at man på britisk side opprinnelig hadde ønsket å gå meget raskt til verks. Britene var opprinnelig inne på tanken om at man skulle kunne ta bort tollsatsene for en vesentlig del av handelen innenfor denne gruppen straks, men ha særordninger for vanskeligstilte vareområder. Dette britiske synspunkt fant ikke støtte i de andre landene. Det viste seg under de konsultasjoner som ekspedisjonssjef Sommerfelt og utenriksråd de Besche hadde i ukene før møtet i Saltsjöbaden. Man ble da også under drøftelsene i Saltsjöbaden nokså tidlig enig om at man av de muligheter som forelå, ville feste seg ved en avtrapping av tollsatsene over 10 år fra den første nedbyggingen på 20 pst., som det da var tanken å ta pr. 1. juli 1960. 1. januar 1962 skulle man ta ytterligere 10 pst., 1. juli 1963 ytterligere 10 pst., 1. januar 1965 ytterligere 10 pst., og så de resterende 50 pst. med 10 pst. pr. år i de etterfølgende 5 år.

Som jeg nevnte, hadde den norske delegasjonen instruks om å søke å reise spørsmålet om å beholde innenfor 7-maktsområdet visse av de eksklusive overgangsordninger til fordel for Norge som det foreliggende forslag om et nordisk

fellesmarked inneholder. Det kan neppe være tvil om at disse forslagene som gjelder vanskeligstilte norske industriområder, er av meget stor betydning for oss og at det ville være av stor betydning om vi kunne få en viss grad av særbehandling, enten innenfor området som helhet eller gjennom bilaterale ordninger innenfor en 7-maktsgruppe. Dette ble drøftet underhånden i Saltsjöbaden med de andre nordiske delegasjoner, men det var blant dem liten stemning for å reise dette spørsmål. Da det senere ble reist i forhandlingsmøtene i Saltsjöbaden, viste det seg at det ikke vil være mulig innenfor dette 7-makts-arrangement å lage spesielle preferanseordninger til fordel for et enkelt land. Dette kom i og for seg ikke særlig overraskende. Dette er et problem som har vært gjenstand for diskusjon gjennom lange tider også i forbindelse med frihandelsforhandlingene i Paris, og det er klart at det ikke er så helt enkelt innenfor et område som dette å etablere særskilte eksklusive overgangsordninger.

Det man så i stedet fikk, og som kan virke som en unntaksregel og en garantiregel, er bestemmelsene i §§ 20 – 25 i den offisielle rapport fra Saltsjöbaden, som handler om vansker i spesielle sektorer. Bestemmelsene der gir uttrykk for at hvis et medlemsland er utsatt for vansker i en spesiell industrigren eller i et særskilt område, og det finner sted en betraktelig økning i arbeidsledigheten i vedkommende industrigren eller område som følge av en iøynefallende nedgang i den interne etterspørsel etter det nasjonale produkt på grunn av import fra andre medlemsland, skal vedkommende land kunne treffe visse beskyttelsestiltak. Det vil si at man innenfor 10 år har visse bevegelsesmuligheter for å skjerme seg i en spesielt vanskelig situasjon. Det prinsippet som ligger til grunn for bestemmelsene i §§ 20 – 25, må selvsagt bearbeides videre, men i selve prinsippet er det enighet om de retningslinjer som det der er gitt uttrykk for.

Utenom denne spesielle saken hadde man problemene i forbindelse med Portugals stilling. Portugal har lenge hevdet at på grunn av landets særegne stilling bør det ha en lengre periode for nedbygging av tollsatsene enn andre land skulle ha. De har hevdet det også for nedbyggingen i et eventuelt europeisk frihandelsområde, og Portugal har derfor for sin del tatt reservasjon til Saltsjöbaden-rapporten på dette punkt. Når det gjelder basisdatoen for nedbygging av tollsatsene, har man godtatt de gjeldende tollsatser pr. 1. januar 1960.

Om avviklingen av de kvantitative restriksjoner fant det sted en lengre diskusjon, som det er redegjort for i rapporten. Man kom også der frem til visse regler som i løpet av en viss periode vil avvikle de resterende kvotereguleringer innenfor området.

Med hensyn til unntaksregler var det alminnelig enighet om at det innenfor denne gruppe land antagelig ikke skulle være nødvendig å ha spesielle unntaksregler på grunn av betalingsbalansevanskeligheter, idet denne gruppe land i slike situasjoner vil måtte opptre i henhold til sine forpliktelser i Det internasjonale pengefond, i OEEC og i GATT. På den annen side var det også enighet om at hvis slike situasjoner skulle inntre, var det i lys av det nære samarbeid som forutsettes etablert mellom denne gruppe land, nødvendig å ha konsultasjoner innenfor de

institusjoner som måtte bli etablert, for å forsøke å finne løsning på akutte vanskeligheter.

Med hensyn til opprinnelsesproblemene og hva som skal betraktes som varer som har sin opprinnelse innenfor området, ble man enig om å godta de hovedregler som det stort sett var enighet om i Paris, og en nærmere undersøkelse av dette problem er nå i gang i Industridepartementet, her i Oslo.

For de restriktive forretningsmetodene, for dumping og for etableringsrett har man i det vesentlige holdt seg til forhandlingsresultatene fra Paris.

Noe av det vesentligste for Norges vedkommende ved drøftelsene i Saltsjöbaden var kanskje det positive resultat som man oppnådde for fiskens og fiskevarenes vedkommende. Det er ennå ikke formalisert, av spesielle grunner, men etter det som er foregått og med den enighet som ble oppnådd, har vi all grunn til å regne med at vi ved denne anledning er kommet lenger når det gjelder en gunstig behandling av norske fiskevarer enn vi er kommet ved noen tidligere anledning i tilsvarende forhandlinger. Det er blitt godtatt uten videre at en vesentlig del av de varene som vi i forhandlingene i Paris pekte på burde behandles som industrivarer, fordi de var industrielt bearbejdede varer med råstoff i fisk og sjødyr, blir behandlet som industrivarer. Spesielt vis-à-vis Sverige betyr de tilsagnene man nå har fått i Saltsjöbaden, at to gamle tvistepunkter, nemlig både importavgiften på frossenfileten og også striden om det herdede fettet, vil ha funnet en positiv løsning. Det vil si, det vil fremdeles være en viss jordbruksstøtte for svensk dyrkning av oljevekster, men det vil ikke som nå bli en beskyttelse på industriledet.

På britisk side har man også vært villig til å gå meget langt, men man har ikke villet gå så langt som til å innrømme ferskfisken og frossenfilet full frihandelsstatus. Dette vil muligens kunne stille seg annerledes hvis man på norsk side så det mulig å avgi en forsikring til britene om at deres muligheter for å fiske i norske farvann ikke skulle bli forverret i forhold til mulighetene i dag. Da ville man antagelig kunne oppnå i Storbritannia fri adgang også for ferskfisk og frossenfilet uten toll og uten kvotebegrensning. Men det å gi en forsikring av et slikt innhold er jo noe som på norsk side medfører de aller største vanskeligheter.

Man har videre i Saltsjöbaden på rent foreløpig basis også drøftet institusjonene og de formene hvori dette samarbeid må finne sted. Det er alminnelig enighet om at det ikke vil være behov for noen store apparater, og man har tenkt seg at det mest hensiktsmessige antagelig ville være å etablere samarbeidsapparatet mellom de syv i Paris. Det er flere grunner til det. En grunn er at vi gjerne vil at dette ikke skal skille seg ut fra Europa for øvrig, men være lokalisert i nærheten av andre europeiske samarbeidsorganer, ikke minst av den grunn at vi jo i høy grad ser den mulighet for oss at dette er et ledd i en nærmere sammenknytning og et nærmere samarbeid i Europa som helhet. Og for de enkelte land, særlig for de små land, vil det være en fordel å ha dette samarbeid sentralisert i Paris, av den grunn at vi der kan betjene dette gjennom de delegasjoner vi allerede har der.

En ting som er av stor interesse i forbindelse med hele dette forslaget, er den mottagelse det har fått rundt omkring i Europa og for øvrig også begynner å få i de Forente Stater. Som jeg nevnte tidligere, har vi hele tiden sett på dette – ikke som

noe som primært skulle være noe som skulle stå for seg selv, men som noe som skulle være egnet til å åpne igjen forhandlingene med De Seks om en hel-europeisk løsning. Heldigvis, vil jeg si, ser det ut til at dette er blitt oppfattet på riktig måte rundt omkring i Europa. Det er kommet tydelig uttrykk for dette både fra de seks lands kommisjon i Bryssel og fra ansvarlig hold både i Bonn, i Haag, i Bryssel og til dels også i Italia, og til og med i Paris har «Le Monde» i den senere tid begynt å være villig til å se de positive sider ved denne saken.

Det er naturligvis av overordentlig stor betydning at så er tilfelle, og det er av stor betydning at denne saken kjøres igjennom på en slik måte at man får denne 20 % tollreduksjon pr. 1. juli neste år. Dermed vil man være i takt med Romaavtalens land når det gjelder tollreduksjonene, og i og med at man er i takt med dem når det gjelder tollreduksjonene, bør det være muligheter for å finne visse praktiske tiltak for en samordning mellom disse gruppene, slik at man får noe mer tid på seg til å utarbeide den formelle traktat eller samarbeidsavtale som man må frem til, men som man vel, slik situasjonen nå engang er i Europa, må regne med at det vil ta noen tid å få laget.

Jeg nevnte at det også i de Forente Stater er en viss forståelse for denne problemstilling, og jeg vil gjerne få kommentere det litt.

Jeg var nylig i Washington i en helt annen forbindelse, og det har i aviser som både Washington Post og New York Times vært kommentarer som går i den retning at de også i de Forente Stater er begynt å bli noe bekymret over den proteksjonistiske og delvis isolasjonistiske utvikling som seksmaktssamarbeidet kan føre til, og at de derfor ser dette tiltaket som noe som kanskje på noe lengre sikt kan lede utviklingen i en annen retning.

Når det gjelder det fortsatte arbeidet med denne saken er situasjonen som følger:

Regjeringen har hatt to foreløpige drøftelser av rapporten fra Saltsjöbaden. Regjeringen har bedt et utvalg av embetsmenn som har arbeidet med disse spørsmålene i flere år og som representerer de interesserte departementer, om å gå igjennom rapporten og de forslag den inneholder og gi en vurdering av rapportens innhold til Regjeringen. Videre er det såkalte Getz Wold-utvalg, hvor næringslivets representanter er med sammen med representanter fra administrasjonen, i sving og vil vurdere det materiale som foreligger. Vi sammenkaller også senere i denne uken Rådet for internasjonalt økonomisk samarbeid hvor formennene eller presidentene i arbeids- og næringslivets organisasjoner er med, for å drøfte saken med dem, og organisasjonene har fått seg tilsendt, ikke de fullstendige rapporter, men det vesentlige av rapportene fra Saltsjöbaden.

Det skal så i tilknytning til statsministermøtet i Kungälv den 11. og 12. juli være en foreløpig drøftelse av disse spørsmål, og den svenske regjering har invitert til et statsrådsmøte i Stockholm fra 20. juli og fremover, hvor man skal ta stilling til rapporten fra Saltsjöbaden. Regjeringen må derfor ha sin stilling til denne saken klar til det møtet som skal holdes i Stockholm 20. juli, og bør helst ha den klarlagt så meget som mulig allerede før møtet i Kungälv, selv om man da ikke har meget tid på seg.

Det det vil bli spørsmål om før denne behandling på regjeringsplanet, vil være om man i prinsippet går inn for dette forslag med den bakgrunn det har, nemlig at det skal tjene til å gjenåpne forhandlingene med De Seks på bred basis, og man må da også ha klart for seg hvilke spesielle ønsker man måtte ha å fremsette til de spesielle forslag som foreligger fra møtet i Saltsjöbaden. Selv om et møte på regjeringsplanet i Stockholm selvsagt ikke kan binde noen av de representerte lands nasjonalforsamlinger, innebærer jo den ting at regjeringene møter og gir sin tilslutning til disse forslag i prinsippet – men under hensyntagen til forhandlinger om visse detaljer – at man i virkeligheten har tatt et standpunkt til sakens realitet.

Jeg har nevnt allerede under sakens foreløpige behandling i Regjeringen, at det muligens vil kunne bli nødvendig å anmode denne komite om å komme sammen til et møte før statsrådsmøtet i Stockholm 20. juli, fordi vi på et noe senere tidspunkt skulle være i stand til å legge frem for komiteen et gjennomtenkt og gjennomarbeidet standpunkt, hvilket ikke er mulig i dag. Hvorvidt det vil være nødvendig vil vel vise seg etter hvert som tiden går, og det vil vel også i en viss grad være bestemt av den reaksjon denne redegjørelsen i komiteen i dag kommer til å møte. Hvis det er alminnelig stemning for eller oppslutning om de nå foreliggende forslag, vil kanskje et senere møte være mindre avgjørende enn om det i denne komite i dag skulle gjøre seg sterke tvil gjeldende.

Jeg vil gjerne til slutt også få nevne spørsmålet om en drøftelse av denne saken i Stortinget. Vi snakket om det sist jeg hadde anledning til å redegjøre for dette spørsmål i denne komite, og det er min oppfatning at det, selv om det er vanskelig med timetabellen i Stortinget i denne uke, kanskje kunne være av betydning at det ble gitt en redegjørelse i Stortinget med en derpå følgende debatt. Men det er selvsagt noe som komiteen må fatte vedtak om.

Jeg beklager at jeg i min redegjørelse glemte å nevne behandlingen av jordbruksproduktene. De vil ikke bli tatt inn som en del av selve avtalen om et slikt frihandelsområde, men vil komme i en særavtale på samme måte som fisk og fiskevarene, og det vil ikke lenger være spørsmål om å ha en felles særavtale for jordbruksvarer og fiskevarer. Det at man har fått til en oppdeling av disse to områdene – hvilket vi bestandig har ment har vært helt rimelig og naturlig, men som ikke alle i Paris var villige til å gå med på – har sin selvstendige betydning, ikke minst om vi tenker på de forhandlinger som vi senere måtte få med De Seks. Jordbruksordningen er i høy grad et dansk-britisk problem innenfor denne gruppe land, og også i en viss utstrekning et dansk-svensk problem. Men etter det som hittil foreligger, er det ingen grunn til å regne med at de jordbruksordningene som vil bli truffet, vil komme til å skape spesielle problemer for Norges vedkommende.

Formannen: Jeg skal takke for redegjørelsen. – Før man begynner debatten her, bør man vel ha på det rene spørsmålet om timetabellen i Stortinget. Jeg forstår det slik at der skulle være muligheter for å få en debatt, men det kan kanskje stortingspresidenten si et par ord om.

Langhelle: Hvis der skal være en debatt, må den finne sted torsdag. Men det skulle vel la seg gjøre.

Røiseland: Da måtte ein vel gjere det slik at handelsministeren gav ei utgreiing og at ein så fekk ordskiftet umiddelbart etterpå.

Ingvaldsen: Det er to ting jeg kunne ha lyst til å spørre om først:

Hvordan blir Islands stilling her, og likeledes, hvordan blir Spanias stilling? Hvis man ser på Island, er jo det særlig interessant i fiskerisektoren. Jeg har inntrykk av at Islands internasjonale stilling er nokså vaklende, og jeg kunne tenke meg at det på mange måter kunne være en fordel å få Island fortøyet innen et europeisk område. Spania har heller ikke vært med her, og det blir da så vidt jeg skjønner et av de få land som blir stående utenfor. Det er for tiden nokså godt fortøyet på den vestlige siden, men vi vet jo ikke om det kan tenkes å vare. Har de problemene overhodet vært diskutert?

Statsråd Skaug: Spania har ikke vært med i disse drøftelsene i det hele, og var heller ikke med i Paris i drøftelsene i Maudlingskomiteen. Hvordan Spanias stilling vil kunne tenkes å bli i fremtiden i relasjon til de europeiske samarbeidsplanene, er det ikke godt å kunne si noe bestemt om. Det har fra spansk side i lengre tid vært vist interesse for medlemskap i OEEC, og på teknisk nivå har det vært undersøkt hvorvidt Spania ville være i stand til og villig til å legge om sin økonomiske politikk slik at den ville passe inn i OEEC-samarbeidet. Det reiser hele spørsmålet om Spanias kurspolitikk, de forskjellige kursene de opprettholder, og hele deres importreguleringssystem. Det er lite sannsynlig at Spania vil komme inn i dette bildet i de fortsatte drøftelsene utover sommeren og høsten, men om utviklingen skulle gå slik at Spania på et senere tidspunkt skulle få en annen observatør-status og delvis medlemskap i visse komiteer – vil det spørsmål kunne reise seg, men foreløpig har det ikke vært gjenstand for behandling.

Så har man Island, og det som er skjedd i forhold til Island er at de er blitt holdt nøye underrettet om det som skjer, om forhandlingenes gang og om de løsninger som har vært diskutert. Det har hittil ikke fra Islands side vært vist noen positiv interesse for å komme med innenfor denne gruppen på syv. Jeg skulle anta at det ikke minst henger sammen med at Island vel ville måtte betinge seg visse særordninger for i det hele tatt å gå inn for den form for forpliktende samarbeid. Det ligger imidlertid et problem der i forhold til Island, på samme måte som der ligger et problem i forhold til Grekenland og Tyrkia. Det man nærmest har tenkt seg, er at de to gruppene, når de kommer i gang med sine drøftelser, da må ta opp i fellesskap de problemer som reiser seg både for Island, for Tyrkia, for Grekenland og for Irland.

Et annet geografisk område som volder store bekymringer for oss alle sammen i denne forbindelse, er Finland. Innenfor et isolert nordisk samarbeid som ikke hadde noen forbindelse ut over Norden, ville det antagelig være mulig for Finland å være med. I den utstrekning som et slikt nordisk samarbeid er knyttet vestover med faste bånd, blir Finlands muligheter for å være med tilsvarende

forringet. Jeg skulle anta at dette er et av de problemer vi også må tenke meget over i tiden som kommer, for om de ytre syvs samarbeid skal realiseres langs de linjer som det nå foreligger forslag om, bør det være en viktig oppgave ikke bare for de nordiske land, men også for andre land i Vest-Europa, å finne fram til samarbeidsformer som ikke automatisk medfører at Finland blir utelukket fra Vest-Europa. Hvordan man skal få det til, er ikke godt å vite, men at det her foreligger et stort problem, at Finland kan risikere å falle ned mellom alle stolene, er vel helt klart. Det har der bl.a. av enkelte underhånden vært antydning muligheten av å innrømme Finland vesentlige tollreduksjoner i de vestlige land uten at Finland selv gjorde gjengjeld. Det er spørsmål om det kan gjennomføres, men det er klart at det er en ting som ville kunne bety noe. Her har man for seg et meget betydelig problem.

Formannen: Jeg vet ikke om det er mulig at handelsministeren, før man går videre med debatten, kunne si litt om hvordan det ser ut med hensyn til nordisk økonomisk samarbeid i relasjon til 7-maktsområdet.

Statsråd Skaug: Dette er nå gjenstand for nærmere undersøkelse. Det avgjørende der ser ut til å være at man innenfor et 7-makts-samarbeid ikke vil kunne operere med et særnordisk samarbeid med de eksklusive overgangsordninger til fordel for Norge som de foreliggende forslag til nordisk fellesmarked gir. I prinsippet kunne det naturligvis gjøres, men det er bare ikke mulig å oppnå enighet om at det skal gjøres, på samme måte som det ville vært meget vanskelig å kombinere et nordisk fellesmarked med det europeiske frihandelsområde som ble drøftet i Maudling-komiteen. Det det da kan bli spørsmål om, er å finne frem til konkrete nordiske samarbeidsoppgaver, som, uten at man behøver å ty til preferanseordninger tollmessig sett, kan gi et nyttig og formålstjenlig nordisk samarbeid innenfor denne gruppe. Dette er gjenstand for nærmere vurdering også innenfor den gruppe embetsmenn som Regjeringen har bedt om å gå gjennom hele dette problemkompleks, og de er også bedt om å komme med forslag og antydninger i så måte.

Røiseland: Det som vart sagt no om dei nordiske planane, høyrdest relativt bra ut. Så får vi sjå korleis det går. Eit nordisk samarbeid på den måten som her er skissert av handelsministeren, trur eg vil vere til bate for alle, så vi vil sikkert prøve å få det til – om vi kan sleppe tollunionen.

Det blei tala ein del om Finland. For meg står det slik at spørsmålet om Finland er faktisk eit av dei mest alvorlege politiske problem i samband med denne saka. Dersom Noreg og Sverige går inn i eit frihandelsområde, og der oppnår at tollsatsane for norsk og svensk trevyrke og treforedlingsprodukt blir sette ned, er det klart at det blir heilt uråd for Finland å konkurrere dersom det skal konkurrere med andre tollsatsar. Spørsmålet om Finland er så mykje vanskelegare som det ikkje kan drøftast for opne dører. Det kan ikkje drøftast på nokon offisiell måte utan at det siver ut. – Ja, siver ut og siver ut, men ein bør då prøve å hindre mest mogleg at det

siver ut. Eg synest nok at både den norske, den svenske og den danske regjeringa bør gjere nær sagt alt som gjerast kan i desse ting, for å sikre Finland så gode vilkår som det i det heile er råd. Spørsmålet er vel om ikkje bilaterale avtalar mellom dei ymse land er løysinga. Det er i all fall eit alternativ, og det er eit spørsmål om ikkje den norske regjeringa kunne påverka dei andre, så det blei ei stillteiande semje om at når tida kom, skulle Finland få noko slikt. Elles kan Finland kome i ei hard stilling til skade for heile Vest-Europa. Det er soleklårt.

Så var det ein ting til. Eg er einig i det som er sagt, at det primære mål med 7-maktstingingane og 7-maktsavtalen er å få i gang tingingar igjen for å samle Vest-Europa. Det synest eg er heilt klårt. Men på den andre sida skjønar då alle at dersom dei tingingane ikkje kjem i gang, er dette ein forsvarsunion. Det forstår 6-maktsunionen, det forstår vi alle saman, så eg synest ikkje vi skal prøva å bortforklára det, for det kan berre føre til mistydingar seinare. Det kan bli sume som seier at her freistar vi å laupa bort frå det vi tidlegare har sagt. Eg synest det må vere klårt frå fyrste stund av at det primære mål er å få samla heile Vest-Europa. Men i den tida som går til det kan lukkast, er dette ein forsvarsunion, som er komen til fordi situasjonen, tilhøvet til dei seks, har tvinga han fram.

Wikborg: Etter det korte referat jeg har sett av forhandlingene i den finske riksdag om den siste innberetning fra Nordisk Råd, ser det ut som om kommunistene der borte også vil være mot Finlands tilslutning til en nordisk tollunion, så Finlands stilling er jo også under den forutsetning vanskelig nok.

Nå har jeg forstått de rapportene vi har fått oss forelagt på samme måte som statsråd Skaug ga uttrykk for, at en nordisk tollunion har ingen interesse lenger. Hvorfor skulle vi nedbygge våre ytre tollsatser når vi ikke kan oppnå noe nevneverdig for det? Den planen går vel derfor for øyeblikket ut av diskusjonen, for vi får jo håpe at det blir en ordning mellom De Syv. Men hvordan Finland skal kunne innpasses i disse syv, skjønner jeg ikke, for GATT-avtalen og mestbegunstigelsesordningen er vel til hinder for at Finland får særfordeler med hensyn til tollsatser innen våre land som vi ikke innrømmer andre land. Det måtte da være, når det gjelder den finske eksport av treforedlingsprodukter, på den måte at våre land er villige til å nedbygge våre tollsatser på det område overfor alle land, og det er klart at vi må strekke oss så langt som det på noen måte er mulig for å hjelpe Finland. Det er jeg sikker på at Regjeringen også vil ha et åpent blikk for under de forhandlinger som forestår.

Så kan vi komme i den situasjon at de Ytre Syv ikke blir syv, men seks, hvis Danmark ikke går med. Hva så? Skal vi fremdeles gå inn for avtalen, eller stopper Danmark den? Det er mulig at Danmark på grunn av sin ganske spesielle situasjon må stå utenfor, men det behøver vel strengt tatt ikke å utelukke at vi andre kan fortsette forhandlingene. Jeg ser det slik at 7-maktsordningen er i høy grad politisk ønskelig, for det ser ut som om det er den eneste måte hvorpå vi kan komme videre mot det store mål vi har. Hvis det først blir en slik samordning av de andre land utenfor De Seks, kan jeg ikke skjønne at vi på noen måte kan holde oss utenfor, særlig når Storbritannia er med, så dermed er det vel slik som det en gang er sagt, at

det er ikke vanskelig å velge mellom ett alternativ. Vi har faktisk ikke mer enn ett alternativ hvis det blir etablert noe mellom De Syv. Det er naturligvis meget betenkelig, og det blir å kaste seg ut i ting vi slett ikke har oversikt over. Hvordan vil f.eks. etableringsfriheten virke? Hvordan vil den gripe inn i vår lovgivning, vår konsesjonslovgivning og vår handelslovgivning? Er det meningen at etableringsfriheten skal innføres allerede ved den første nedbygging av de 20 % eller først ved slutten av perioden? Så kommer vi til hele subsidieringsspørsmålet. Det nytter jo ikke å gå inn på dette problem her, men det er klart at vi kommer til å stå overfor enorme vanskeligheter. Men de blir vel enda større, tror jeg, hvis vi står utenfor. Derfor synes jeg vi ikke har noe valg.

Derfor er jeg heller ikke så sikker på om det skulle være så nødvendig at denne komite kommer sammen foran statsrådsmøtet i Stockholm den 20. juli, med mindre det inntreffer nye ting som stiller saken i et litt annet lys enn den står i for øyeblikket.

Det er Europas enhet det står om: Det er Vestens enhet det står om. Det er i egentligste forstand vår fremtid som nasjon og som ledd i Vesten det står om. Jeg kan ikke skjønne at vi kan se det i noe annet perspektiv enn det. Så får det gå som det kan.

Statsråd Skaug: Problemet om Finlands stilling er vel noe av det aller vanskeligste vi har å gjøre med i denne sammenheng, selv om det kanskje i øyeblikket ser ut til å foreligge en situasjon i Finland som til og med gjør det tvilsomt om det kunne være med i et nærmere nordisk samarbeid. Hva man kan gjøre, og hva man vil kunne foreslå, har vi ikke klarhet over. Det er naturligvis muligheter for å finne fram til visse konkrete tiltak som vil knytte Finland nærmere sammen med oss. Jeg tenker f.eks. på en slik ting som denne treforedlingsbedriften ved Pasvikelven, som muligens i og for seg ikke er noe særlig lønnsomt prosjekt, og som det er reist noen tvil om hensiktsmessigheten av, men hvor man kanskje på et politisk grunnlag skulle ønske å si at selv om dette ikke lønner seg, er det en sak av så stor indirekte politisk betydning at vi allikevel bør gå inn for den og bør sørge for en slik finansiering at den kan klare seg, dvs. at vi må være villige til å betale noe. Jeg tror at i forholdet til Finland, for å holde Finland knyttet til det vestlige Europa, er vi andre nødt til å betale noe på forskjellig vis. Det kunne tenkes andre tilsvarende prosjekter, og selv om GATT-avtalen og alle mulige andre avtaler formelt sett stiller seg hindrende i veien for det, er det naturligvis et spørsmål om vi ikke med dette utgangspunkt skal forsøke å få til unilaterale tollnedsettelse i en del av 7-maktslandene på de områder hvor Finland har et stort marked i disse land. Det vil altså si at vi av politiske grunner deler med Finland en del av de fordelene som våre eksportnæringer ville få på disse markedene. Jeg vet ikke om det er mulig, men det er i all fall slike ting som man eventuelt kunne tenke på.

Når det gjelder spørsmålet om innpassing av den nordiske plan i 7-maktsområdet, skal jeg ikke her gå nærmere inn på det, men det ville kunne ha vært, tror jeg, en stor fordel hvis man hadde kunnet få beholde de for Norge eksklusive overgangsordninger som det nordiske marked innebar. Det er vanskelig å beregne,

men det er mulig at disse overgangsordninger ville vært av så stor betydning for vanskelig stilte deler av norsk industri at det ville oppveie den ulempe som ville oppstå ved at vi istedenfor vår nåværende nasjonale tolltariff skulle innpasse oss i området fra den fellesnordiske tolltariff. Nå er imidlertid dette spørsmål nærmest av akademisk interesse, fordi vi ikke kan få berget over i dette 7-maktssamarbeid de eksklusive overgangsordninger til fordel for Norge.

Spørsmålet om etableringsretten ble nevnt her. Der følger man stort sett det som man var blitt foreløpig enig om i Paris, og som vil medføre visse problemer for vårt vedkommende, selv om det er så at gjeldende norsk lovgivning stort sett ikke behøver å forandres uten i den henseende at den ikke må praktiseres på diskriminerende basis mellom nordmenn og utlendinger. Allerede i det ligger selvsagt en stor innrømmelse. Men dette har vi vært villige til å godta tidligere, og det er vel ingen praktisk mulighet for å utelukke disse delene av planen.

Jeg tror for øvrig at det kanskje kunne være av interesse at industriministeren kommenterte dette nærmere. Det gjelder i utpreget grad en sak som Industridepartementet har ansvaret for.

Kjøs: Etter min oppfatning er det helt sentrale spørsmål etableringen av frihandelsområdet mellom De Syv, fordi det er opprettelsen av dette frihandelsområde som kan gjøre det mulig å få i gang forhandlinger igjen med De Seks. Å ha noen oversikt over de forskjellige detaljspørsmål på det nåværende tidspunkt er ikke mulig, i hvert fall ikke for meg, men hovedlinjene, slik som de er trukket opp i denne rapporten, er jeg enig i, og jeg ser det hele spørsmål slik at jeg vil uttale at vi positivt bør gå inn for, så langt det er mulig, å få frihandelsområdet mellom De Syv etablert.

Med hensyn til samarbeidet her i Norden og den nordiske tollunion vil jeg si at jeg har alltid sett det slik at et godt og formålstjenlig samarbeid mellom de nordiske land kan man drive uten tollunion, og det er jo den situasjon vi nå er kommet inn i. Jeg forsto også at handelsministeren var av den oppfatning at det kan man etablere selv uten noen formell tollunion.

Når det gjelder Finland, er jeg selvsagt klar over riktigheten av det som er sagt om at Finlands stilling blir overordentlig vanskelig når vi får dette frihandelsområde etablert. Men det er jo av en så overordentlig stor betydning for hele den økonomiske og politiske utvikling i Vest-Europa, at den sak må gå sin gang allikevel. Jeg er imidlertid selvsagt helt enig i at vi skal gjøre hva vi kan, og også tilskynde andre til å gjøre hva de kan, for at Finland ikke skal bli isolert, men fortsatt være knyttet til Skandinavia og til den vestlige verden.

Med hensyn til spørsmålet om denne komite behøver å komme sammen igjen i sommer, kan jeg for mitt vedkommende si at det for så vidt ikke er nødvendig. Men det kunne jo, synes jeg, være av interesse for komiteen å bli orientert om den videre utvikling før de betydningsfulle møter som skal holdes i juli måned.

Formannen: Hvis ingen har noe mot det, vil jeg gjerne gi industriministeren ordet, for at han kan gi de opplysninger som ble nevnt.

Wikborg: Får jeg da be om at industriministeren tar med et punkt om den prosentsats man er blitt stående ved, de 50 %, er tilstrekkelig for oss, f.eks. når det gjelder import av varer til Danmark, som da foredler dem videre og sender dem til Norge. Det at man som opprinnelseskriterium regner 50 %, favoriserer lavtarifflandene i forhold til oss.

Statsråd Holler: Når det gjelder spørsmålet om etableringsretten, er det i grunnen ikke så svært meget jeg kan tilføye på det nåværende tidspunkt, da det er et spørsmål som ikke har vært forsøkt klarlagt i detalj. Men så vidt man kan vurdere situasjonen, er det riktig når handelsministeren sier at – i all fall for så vidt gjelder fast eiendom, skulle det ikke være grunn til noen formell endring av lovgivningen.

En annen side av saken er at man nok må liberalisere praksis ytterligere på dette spesielle område. Det heter om dette punkt i den rammeavtalen som man har:

«Medlemslandene skal ikke håndheve restriksjoner i forbindelse med den frie etableringsrett på en slik måte at de gir borgere i andre medlemsland en mindre gunstig behandling enn den som blir tilstått landets egne borgere.»

Det sies ikke noe om restriksjonenes art, men det gjør i og for seg samme nytte, når man har bestemmelser som medlemslandene er nødt til å håndheve, og som leder til at det de facto ikke blir forskjell mellom innlendinger og utlendinger.

Nå vil jeg nok si at her skal man være varsom med å uttrykke seg på det nåværende tidspunkt. De muligheter som foreligger for til en viss grad å ta nasjonale hensyn og føre en viss kontroll med utviklingen, vil jo helt avhenge av det eksakte innhold formuleringene får her. Det heter på dette punkt i avtalen:

«Det nøyaktige innhold av de forpliktelser som skal inngås på dette område ...» osv. – «vil nødvendiggjøre en mer detaljert undersøkelse.»

Når det gjelder spørsmålet om tidspunktet, har jeg forstått det slik at man må nok være forberedt på at det i tilfelle vil komme krav om en oppmyking her, og at det vil komme krav om det forholdsvis tidlig i overgangsperioden. Men det er også en av de ting som ikke er avklart.

Ellers må problemet om etableringsretten ses i sammenheng med et annet problem som forskjellige land har lagt sterkt vekt på, nemlig spørsmålet om lik adgang til råvarene, det at man ikke skal kunne opprettholde kvantitative restriksjoner som fører til at tilgangen av råvarer blir forskjellig blant nasjonene. Også her er man inne på et meget ømtålig område, hvor man bare har nærmest en slags formell faneparagraf i rammeavtalen, som sier at det kan skape vansker for de enkelte medlemsland hvis man opprettholder slike eksportrestriksjoner. For øvrig har man også der måttet henvise den eksakte formulering til en detaljert undersøkelse senere. Det er vel et spørsmål som kan ha atskillig betydning for oss i tilknytning til skogen og treforedlingsindustrien. Men, som sagt, å si noe eksakt på det nåværende tidspunkt er meget vanskelig.

Når det gjelder 50 %-regelen, er det også vanskelig for meg nå å vurdere hvordan den vil virke i praksis på de ulike områder. Dertil har tiden til å vurdere dette punkt hvor det gjelder forholdet til de Ytre Syv vært for knapp. Vi har jo

tidligere i Industridepartementet foretatt en inngående vurdering av markedsplanens virkning enten i en nordisk eller i en heleuropeisk ordning, og det er klart at selv om det er en del likhetstrekk med virkningen og problemstillingen for de Ytre Syv kontra et heleuropeisk frihandelsområde, vil allikevel den spesielle geografiske gruppering det her dreier seg om, nok kunne medføre forskjeller. Det eneste jeg kan si for øyeblikket, er at Industridepartementet har bedt de forskjellige grener av Industriavdelingen om å ta kontakt med industrien på alle viktigere områder for å få presisert industriens synspunkter, dens behov og dens ønsker for her å finne fram til en tilfredsstillende praksis.

Dessuten er det her, så vidt jeg forstår, spørsmål om en kombinasjon av en rekke kriterier, både en prosentsats, en prosessliste, en eventuell råvareliste samt en code of good conduct, så de må antagelig vurderes i sammenheng for å få tak i et riktig totalresultat.

Statsråd Skaug: Jeg forsto at hr. Wikborg var særlig bekymret i forbindelse med de forvridningsproblemer som vil kunne oppstå via Danmark på grunn av lave tollsatser. Det er særlig aktuelt der, og danskene ønsker jo til og med noe mer liberale regler enn de 50 %. Det kommer der til antagelig å spille en ganske stor rolle om Danmark, som det har vært antydnet, vil komme med en helt ny tolltariff med høyere tollsatser til høsten. Derved vil problemet bli tilsvarende redusert.

Erling Petersen: Hr. Wikborg spurte hva det sto om. Det står vel på det nåværende tidspunkt om to forskjellige ting. Det ene er spørsmålet om vi skal ha et frihandelsområde – mellom De Syv, mellom De Seks, eller hvilket antall. Men det er bare det ene spørsmål.

Det som på dette forberedende stadium er vel så viktig, er hvilken spesiell type av frihandelsområde man skal ha. Det er jo klart at det kan forekomme, og forekommer, en serie av sjatteringer – fra de løseste og i retning av et fellesmarked. Det er vel det viktigste spørsmål nå om det forslag som er fremlagt, dekker behovet best mulig. Det har den fordel, dette forslag, at det er enighet om det blant eksperter fra alle land. Det er et skritt. Det er ikke derfor ubetinget sikkert at det er det politisk riktige for hvert enkelt medlemsland. Vi må jo si at det som er skissert, er en meget forsiktig form for frihandelsområde, og jeg skulle gjerne spørre om man har vurdert hvor meget av varespekteret det er som kommer utenfor på grunn av at varene ikke tilfredsstillende kriteriene for opprinnelse. Nå er jo heller ikke de helt fastlagt, og ved å stramme opp betingelsene for opprinnelse kan man – hvor meget man enn samarbeider om tollsatser – utelukke en ganske vesentlig del av handelen, med den følge at den fri vareførsel man tilsikter, kan bli ganske begrenset.

Det jeg gjerne vil høre, er om man har foretatt noen vurdering av hvor meget den skisse man her har lagt fram, vil holde utenfor f.eks. av den norske handel med de andre medlemslandene. Det er jo også en ganske vesentlig ting. Det avhenger også av hvordan man utformer reglene, hvilken prosent man bruker, hvilke prosesser man vil ta med, råvarelistene osv.

Jeg hørte nevnt her at hvis Danmark kommer med høyere tollsatser, minskes problemet. Det er klart at hele opprinnelsesproblemet vil bli minsket i den grad som de ytre tollsatser utjevnes, eller man går inn for å utjevne dem i de tilfelle hvor en vare utelukkes på grunn av at den kolliderer med opprinnelseskravet.

Jeg har med spenning lest gjennom planen for å se om man der hadde tatt med en liten kime av en ordning. Jeg var særskilt interessert, fordi man sier jo stadig at det primære formål med syvmaktfrihandelsområdet er å komme i gang med forhandlinger med De Seks. Hva er det da faktisk man har gjort? Man har konstruert et frihandelsområde. Det er ganske klart at selve frihandelsområdetanken var det De Seks ikke aksepterte i desember. Så lager man noe som, så vidt jeg ser, er en forsiktig formulering av det første engelske forslaget, og det er, så vidt jeg kan se, et rendyrket frihandelsprosjekt.

Det jeg sitter og undrer meg over, er hvordan man har tenkt å oppmuntre disse andre forhandlere ved å legge fram denne type av forslag. Etter min mening kan det ikke være noen sukret pille de blir budt. Effekten kan bare ligge i en mer eller mindre skjult trusel.

Hvis man kombinerer disse to problemer, kan man si: Ville ikke De Seks være mer tilbøyelig til å forhandle hvis det i ordningen var et element av det prinsipp som de setter som helt avgjørende, og som i parentes bemerket også sannsynligvis er det eneste som kan praktiseres over en lang rekke år? Jeg kunne tenke meg at man også hadde et særskilt tillegg til den skisse man har, hvoretter man, etter at nedbyggingen innen frihandelsområdet var kommet til et visst punkt, også begynner etter en viss plan å minske, om ikke helt oppheve, differansene i ytre tollsatser, gjennom et systematisk arbeid for en slik minsking. Med et sånt element kunne jeg godt tenke meg at De Seks ville øyne en mulighet for å komme fram til noe som også de kunne akseptere. Men, så vidt jeg ser, er det ikke noe slikt resultat, hvis jeg ikke har oversett det.

Men jeg vil gjerne høre om man har drøftet den mulighet å inkludere en sånn prosess nr. 2, som altså skulle løpe parallelt, ikke hele tiden, men en viss fase, med den egentlige nedbygging av tollsatser innenfor frihandelsområdets medlemsland?

Ingvaldsen: Det var noe i samme retning jeg også tenkte å spørre om. Det ble opplyst at hovedhensikten med dette var å skape et egnet instrument for å forhandle med De Seks. Hvordan vil det arte seg i praksis? Da vil jo hvert land ha sine tollgrenser utad. Vil man da måtte forplikte seg til ikke å føre bilaterale avtaler med land utenom De Syv? La oss f.eks. ta det forhold som man var inne på, med Finland og Norge. Kan Norge gjøre dette uavhengig av de andre, eller hvordan vil det være? Så vidt jeg kan se, står det ikke noe om hvordan dette frihandelsområdet skal operere utad for å vareta sine eventuelle felles eller divergerende interesser. Er det forhandlet noe om det?

Utenriksminister Lange: Jeg går ut fra at handelsministeren vil svare på både hr. Erling Petersens og hr. Ingvaldsens spørsmål.

Når jeg ba om ordet, var det vesentlig for å fremheve en ting, at det som vel har vært et av de viktigste motivene for oss, når vi har ment at vi burde være med i dette samarbeid mellom De Syv, har vært å bidra til å hindre at utviklingen ble den at Storbritannia på egen hånd gjorde opp med De Seks, og at vi mindre blant den ytre krets så ble overlatt til hver for oss å finne en ordning med De Seks. Da ville vi stå uendelig meget svakere på alle måter. Selv om det er mange usikkerhetsmomenter forbundet med et frihandelsområde mellom De Syv, ser jeg det derfor for min del som så vesentlig å unngå det verste av de mulige alternativer, et særoppgjør mellom Storbritannia og De Seks, at vi heller får ta de risikomomenter som måtte være forbundet med dette samarbeid mellom De Syv.

Jeg tror hr. Petersen har rett i at noe av det som kan komme til å virke i retning av en ny villighet til forhandling fra De Seks' side, er den skjulte trusel som ligger i opprettelsen av et frihandelsområde mellom De Syv. Jeg anser det ikke for utenkelig at vi kan komme til å oppleve en periode på 2 – 3, kanskje 4 år, hvor faktisk det eksisterer ved siden av hverandre et seksmaktsområde og et syvmaktsområde. Den omlegging av handelen som opprettelsen av syvmaktsområdet vil føre med seg, vil da bli det sterkest virkende argument blant De Seks for å gå til forhandlinger.

Hvor det gjelder Finland-spørsmålet, har vi jo i virkeligheten hatt den risiko som vi nå står overfor, helt fra det øyeblikk et frihandelsområde i Europa ble en forhandlingsoppgave, for vi har jo aldri tenkt oss et nordisk fellesmarked isolert i dette vest-europeiske frihandelsområde. Men finnene har altså valgt den rent opportunistiske holdning at de har sagt: Vel, la oss først se hva man kan komme fram til av nordisk område, la oss se hvordan det går med forhandlingene om et frihandelsområde i Vest-Europa, så får vi ta problemet om vi kan være med, når vi ser hvordan tingene avklarer seg etter hvert. Nå avklarer det seg altså i den retning at vi får et begrenset frihandelsområde mellom De Syv sannsynligvis, og at et nordisk fellesmarked ikke lar seg ordne inn i det. Da må vi ta opp Finlands spesielle problem under den synsvinkel, under de forhold som da melder seg. Da er jeg helt enig med handelsministeren i at det kan i høy grad bli aktuelt å anlegge andre enn rent økonomiske betraktninger på forskjellige felles prosjekter, samarbeidsprosjekter, mellom Finland og Norge, eventuelt de andre nordiske land, som kan bidra til å knytte Finland til det vestlige område.

Statsråd Skaug: De synspunktene hr. Erling Petersen gjorde gjeldende, er etter min oppfatning av meget stor betydning. Det er også problemer som vi har tenkt en god del på, men jeg vil ikke påstå at vi har gjennomtenkt disse problemene, og at vi har det endelige svar på dem. Det er også et spørsmål om man i det hele tatt vil kunne klare å finne fram til det endelige svar.

Jeg vil imidlertid gjerne i denne sammenheng presisere igjen det som har vært vårt utgangspunkt. Vårt utgangspunkt har vært det forhold at hele situasjonen i Vest-Europa har stagnert etter sammenbruddet av forhandlingene i Paris. Etter alle de rapporter vi har fått fra De Seks og fra de enkelte hovedsteder, er det ingen tegn til at de foreløpig vil komme i gang med noe som kan åpne forhandlingene igjen.

Det siste som har skjedd, er at man på fransk side nærmest har forkastet alt som foreligger, og De Seks vet ikke for sin del hva de skal gjøre, eller når de vil være i stand til å gjøre noen ting. Dette skaper jo en høyst bekymringsfull situasjon. Det er ikke så ille med de 10 prosentene i tollreduksjon som nylig fant sted. Der er det blitt funnet en ordning, slik at det går så noenlunde. Når De Seks seg imellom tar den neste 10 prosent reduksjon, neste sommer 1. juli 1960, vil det være en stor risiko for at man etter hvert begynner å merke dette, og man vet ikke om det er mulig for de enkelte landene å finne fram til en eller annen ordning med De Seks, slik som det skjedde i første omgang.

Det er også en annen utvikling blant De Seks som vi andre har all mulig grunn til å se på med en viss bekymring. Det er de forhandlinger de nå har seg imellom om etablering av sine egne tollsatser på den såkalte liste G, hvor vi alle sammen har store interesser i de tollsatsene som blir fastlagt, og hvor et samarbeid bl.a. som det her er påtenkt, vil kunne spille så stor rolle.

Videre fører jo den nåværende situasjon til en alminnelig usikkerhet. Den fører spesielt til en utvikling når det gjelder kapitalinvesteringene i disse landene fra amerikansk side, som tar sitt utgangspunkt i De Seks, og hva som skjer med resten, er ikke godt å vite. Det er også ut fra dette synspunkt av stor betydning at man kommer i gang med noe som kan gi løfter om å komme fram til løsning av disse problemene på heleuropeisk basis.

Det er disse betraktninger som har vært utgangspunktet for de drøftelser som har vært tatt opp, og som altså har resultert i den foreløpige enighet i Saltsjöbaden.

Det er ikke noen som helst tvil om at alle som har vært med på dette, er villige til fullt ut å innrømme at det man her foreløpig er kommet fram til, er noe som ikke er ideelt. Det man er kommet fram til, er heller ikke et ferdig resultat. Det skal forhandles videre om en rekke ikke helt enkle sider av disse spørsmålene. Men vi har sett det slik at det har ikke noen hensikt å fortsette disse forhandlingene og å legge det enorme arbeid i disse drøftelser som det er nødvendig å legge i dem, hvis man ikke kan øyne muligheter for å oppnå enighet. Det er vel det vi regner med at vi kan se muligheter for i dag, ikke minst av den grunn at det vel i de fleste av disse land gjør seg gjeldende den samme følelse som man har her, at vi er nødt til å finne fram til noe som kan være et ledd på veien mot noe som forhåpentlig burde bli enda bedre.

Når det gjelder de ytre tollsatser og spørsmålet om en operasjon nr. 2 med sikte på å harmonisere disse og derved lette samkjøringene mellom de to gruppene, så har det ikke vært gjort til gjenstand for direkte og inngående drøftelser. Men det er en sak som mange har tenkt på, og det er vel så at det er nokså alminnelig oppfatning at selve utviklingen innenfor et slikt område som dette, som starter ut som et klassisk frihandelsområde, etter hvert vil tendere i retning av en harmonisering av de ytre tollsatser. Jeg tror for min del det vil skje over en rekke år. Jeg tror også det ville være av stor betydning at man på et så tidlig tidspunkt som mulig kunne ta opp disse drøftelsene. Men jeg tror samtidig tiden ikke er inne til det ennå.

I drøftelsene i Paris har jeg for min del ved en rekke anledninger gitt uttrykk for at det er den veien vi antagelig vil måtte gå, mens vi også samtidig nok var av den oppfatning at man på fransk side kanskje overvurderte de problemene som forskjellen i de ytre tollsatser ville kunne skape gjennom de forvridningsproblemer som det var fare for kunne oppstå. I en viss utstrekning var dette litt av en teoretisk diskusjon man hadde i Paris om disse ting, og det er slett ikke sikkert vanskelighetene ville bli så store i praksis som man på fransk side mente.

Med hensyn til det andre spørsmålet, om hvor stort vareregister ville komme til å gå inn som frihandelsvarer innenfor dette område, kan jeg ikke si annet enn at vi, som industriministeren nevnte, nå i Industridepartementet har satt i gang undersøkelser som også vil dekke dette felt. Vi har den hele tid her vært tilhenger av å ha regler som sikrer at den størst mulige andel av samhandelen innenfor frihandelsområdet dekkes av de definisjoner som blir oppstilt. Om det skulle vise seg at de nå oppstilte definisjoner virker urimelig restriktive, må man jo ta den saken opp igjen. I hvert fall er det for Norges vedkommende en tilfredsstillende at de unntaksregler, delvis begrunnet i opprinnelsesproblemet, som man på visse hold ønsket å få under forhandlingene i Paris, og som ville medføre at aluminium, ferrolegeringer og treforedlingsprodukter ikke ville falle innenfor det europeiske frihandelsområde, er noe som ikke er blitt reist på tilsvarende måte i disse diskusjonene i det hele tatt.

Til hr. Ingvaldsens spørsmål kan jeg si at alle de landene det her dreier seg om, jo er medlemmer av GATT, og som medlemmer av GATT har adgang til å drive tollforhandlinger med andre land. Når man imidlertid går inn for et så pass nært økonomisk samarbeid som dette i alle fall vil måtte komme til å bli, så forutsettes det jo at det blant dem som er medlemmer av denne klubben, er forståelse for nødvendigheten av en utstrakt konsultasjon om hva man foretar seg også innenfor andre organer. Det ville f.eks. være et opplagt brudd på det vi ville betrakte som en «code of good conduct» hvis et av landene innenfor denne grupperingen i tollforhandlinger med tredje land skulle redusere sine egne tollsatser på en slik måte at det oppsto veldig store problemer for de andre land innenfor gruppen. Det vil være en oppførsel innenfor gruppen som man må være forberedt på å kunne møte gjennom de konsultasjoner som ville måtte holdes.

I det hele tatt er det naturligvis så at en sammenslutning, et samarbeid av denne art forutsetter en utstrakt vilje til effektivt samarbeid, og et samarbeid som er båret oppe av forståelsen av de andre lands berettigede interesser. Hvis man ikke kan basere et økonomisk samarbeid av denne art på et slikt grunnprinsipp, så er det hele naturligvis nokså fåfengt.

Ingvaldsen: Jeg er enig i den betraktningen, men det forekommer meg at det hadde vært betryggende om dette hadde fått et uttrykk i avtalen. Så vidt jeg kan skjønne, mener utenriksministeren at vår hovedhensikt er å hindre England i å opptre på egen hånd.

Erling Petersen: Jeg skjønnte at handelsministeren hadde atskillig sympati for den argumentasjon jeg førte om de ytre tollsatser, men at han mente tiden ikke var inne til å skissere noen annen fase i utviklingen etter de linjer. Men jeg vil spørre om han kunne tenke seg et mindre vidtgående alternativ, at Regjeringen kunne forsøke å få inn en prinsipperklæring i denne skisse som nå foreligger, hvor man peker på ønskeligheten av å finne en ordning som resulterer i minsket differanse utad?

Statsråd Holler: Får jeg bare si til det spørsmål som her er reist av hr. Erling Petersen, at man har jo i punkt 31 i rammeavtalen kommet inn på disse tingene, og den linjen man har lagt til grunn, er nesten en slags empirisk linje. Man sier at hvis det oppstår en alvorlig forvridding av handelen som følge av forskyvning i ytre tollsatser, skal landene sammen drøfte problemet og se om de kan finne en tilfredsstillende løsning. Det er utarbeidet regler for klageadgang, og så sier man i avtalen:

«Som et resultat av denne fremgangsmåte kan det fremsettes anbefaling til medlemslandene med sikte på å fjerne årsaken til forvriddingen.»

Der har man for så vidt en ventil, som er slik å forstå at her begynner vi å praktisere dette, så forsøker vi å se hvor problemene melder seg. Det er ikke alltid kanskje så lett å vurdere disse problemene generelt på forhånd. I all fall var det en veldig lang og delvis ørkesløs debatt om disse ting i Paris, og man har da grepet det an på en mer konkret måte.

Det kan tenkes at man med dette som utgangspunkt kan forsøke å komme et skritt videre i den retning hr. Erling Petersen nå har antydnet, for det er jo klart at her ligger skjult et ganske alvorlig problem på lengre sikt. Det er jeg helt på det rene med.

Når det gjelder selve karakteren av dette forslag, kan man selvfølgelig med full rett si at dette på en måte ikke representerer noen imøtekommelse i forholdet til De Seks, men i realiteten har vel problemstillingen vært den at innenfor De Seks, har i all fall Vest-Tyskland, BE-NE-LUX og kanskje til en viss grad Italia, vært innstilt på frihandelsområdet i meget sterk grad, men de har bøyd unna for franskmennene. Det vi her etablerer, vil i høy grad stimulere disse positive lands interesse for å få til en ordning, så deri ligger altså i og for seg et positivt element, som kanskje kan medføre en løsning.

Om vi tar Vest-Tysklands posisjon f.eks., er situasjonen den at det har 30 pst. av sin samhandel innenfor De Seks, men det har 28 pst. – altså praktisk talt det samme – av sin samhandel med De Ytre Syv. For Tyskland ligger heri en oppfordring til i sterkere grad enn hittil i forholdet til franskmennene å forsøke å presse fram en ordning som kan legge grunnlag for en løsning på europeisk basis.

På denne måten kan dette innebære et skritt videre. Men rent institusjonelt og teoretisk er dette i stor utstrekning bare realisering av de ting man tok sikte på i Paris, og som man ikke greide å få franskmennene med på.

Statsråd Skaug: Jeg vil bare føye til at jeg gjerne vil se nærmere på det formuleringsspørsmål hr. Erling Petersen antydet, og se hva vi kan gjøre med det.

Erling Petersen: Når det gjelder forvridning, så er jo det et meget viktig problem, men det rekker ikke langt på vei i denne sammenhengen. Forvridning oppstår jo når opprinnelsesordningen *ikke* er tilstrekkelig effektiv, men i alle de tilfelle hvor opprinnelseskravet er effektivt, får man ingen forvridningsproblem. Men man har problemet med ytre tollsatser like godt, fordi det forhindrer at disse varer kommer med i den fri bevegelse innen området. Det er ikke dekket av bestemmelsene i punkt 31.

Når jeg tenker på dem innen seksmaktslandene som er interessert for et frihandelsområde, kan jeg nettopp tenke meg at en del av dem vil ha stor nytte av en sån bestemmelse eller bare en prinsipperklæring i den retning, fordi de der har noe som avvebner noen av de mest iherdige motstandere som holder på at fellesmarkedet har ett prinsipp, frihandelsområdet har et annet, og de er uforenlige. Har man denne ting med, vil det være en støtte for de mange som er forhandlingsvillige. Jeg tenker ikke på de som er forhandlere, men det finnes folk i disse land, også parlamentarikere, som er meget forhandlingsvillige, de har altså foreløpig en for tynn plattform, og jeg skulle tro at den kunne bedres ved en sån historie som dette.

Formannen: Flere har ikke bedt om ordet. Jeg vil da bare gjerne si til slutt at spørsmålet om hvorvidt komiteen eventuelt skal komme sammen i juli, får man bedømme alt etter den utvikling som skjer – om der reiser seg nye problemer som det vil være en fordel å få komiteen til å ta stilling til.

Derimot må jeg si at jeg er av den oppfatning at vi bør benytte den anledning vi har til å få en debatt i Stortinget. Den kan eventuelt bli ganske kort, men jeg synes nok at det dreier seg om så vidtrekkende problemer for hele vårt land og spesielt for vårt næringsliv, at det ville være ganske merkelig om der skulle finne sted et statsministermøte i begynnelsen av juli i Kungälv og så senere et statsrådsmøte i Stockholm mellom De Syv, uten at denne saken i det hele tatt hadde vært drøftet i Stortinget. En slik debatt kan som jeg nevnte, gjøres relativt kort, bare med representanter for de forskjellige partier som deltakere.

Statsråd Skaug: Kan jeg få spørre når man i tilfelle skulle ta debatten?

Formannen: Det måtte bli torsdag.

Statsråd Skaug: Skulle jeg da innlede med en kort redegjørelse?

Formannen: Det måtte bli en redegjørelse for det som nå kan sies offentlig om dette.

Utenriksminister Lange: Forstår jeg det riktig – at det da formodentlig vil bli tatt på den måten at Stortingsmeldingen om frihandelsforhandlingene blir slått opp til behandling og at handelsministeren så å si fører fremstillingen der à jour ved å gi en kort oversikt?

Formannen: Ja.

Ingvaldsen: Den eventuelle debatten, skal den skje i direkte tilslutning til redegjørelsen?

Formannen: Ja, det skal den. Og nå har vel de fleste som skal delta i denne debatt fått en redegjørelse her, slik at de vet hva problemene dreier seg om.

Statsråd Skaug: Det vil fra min side ikke komme noen nye eller overraskende synspunkter eller opplysninger i tillegg til det som allerede er sagt.

Erling Petersen: Kommer det til å fortone seg slik at vi først får en times redegjørelse, og så får 5 minutters taletid for debattantene?

Statsråd Skaug: Jeg vil si at jeg tror at en time vil være for langt – det vil si, ikke for langt sett i forhold til hva der kunne være ønskelig å si, men jeg tror jeg kanskje bør fatte meg noe mer i korthet enn det, og ikke snakke mer enn i all fall en halv time.

Langhelle: Spørsmålet er hvilket formål denne debatten skal tjene, og etter min mening må formålet være at de forskjellige partier gir i all fall et foreløpig standpunkt til det som er uttalt av handelsministeren. Jeg ville anse det som en fordel om partiene ved denne anledning faktisk hadde utpekt ordførere som opptrådte på partienes vegne, omtrent etter mønster av danskene, da de behandlet samme sak for kort tid siden. Det ville også gi ordførerne som skal ta jobben, bedre tid, enn om man skulle delta i en alminnelig debatt. I siste tilfelle ville det mer få karakteren av et komitemøte, enn av det som egentlig skulle være hensikten med det. Det er mitt råd.

Erling Petersen: Når skal gruppene få anledning til å ta standpunkt til det vi har drøftet i dag?

Formannen: Det får det bli gruppenes egen sak å avgjøre.

Jeg må imidlertid igjen si at riktignok har Stortinget liten tid, men jeg synes ikke Stortinget kan gå fra hverandre uten å behandle et så viktig spørsmål. Jeg synes også at landets regjering har krav på å få en meningstilkjennegivelse fra Stortinget i så vanskelige forhandlinger.

Ingvaldsen: Jeg er i grunnen enig med formannen i det han sa, men jeg vil jo si at for at denne debatten skal svare til sin hensikt, må det også være en forutsetning at gruppene er informert og er innforstått med fremgangsmåten. Så jeg synes det må være en absolutt forutsetning at man får anledning til å forelegge saken i gruppene.

Formannen: Jeg får la anmodningen gå videre til Stortingets presidentskap.

Hønsvald: Det er helt avhengig av den tilbakeholdenhet man viser i de gjenstående debatter. Vi har nå idag hatt det forhold at i behandlingen av første halvpart av veibudsjettet, har opp til alle representanter for enkelte fylker hatt ordet. Hvis man skal oppleve det også i den annen halvpart av veidebatten, er jeg redd for at det blir svært knapp tid til å diskutere denne viktige sak, og det blir enda mindre tid til å holde gruppemøter. Så hvis man i det hele tatt skal få tid, forutsetter det en viss resignasjon når det gjelder antall talere i de gjenstående saker.

Erling Petersen: Ettersom dette er en så viktig sak – hvilke muligheter foreligger det for Stortinget til å behandle den neste mandag og vente med oppløsningen? Det er jo vår økonomiske fremtid som skal behandles.

Hønsvald: Der må man svare at en hel del av representantene er avhengige av forutbestilling av billetter for sin hjemreise. Billettene er forlenget bestilt, og hvis de da ikke kan bruke dem, risikerer de kanskje å måtte vente i uker før de kan få billetter igjen. Så i praksis er det nesten umulig å utsette oppløsningen.

Formannen: Da får vi overlate det til presidentskapet å fastsette dagsordenen.

Møtet hevet kl. 18.10.